

Budai kirándulás

Szántó András

A meleg mindenkit szinte „kihajt” a nagyvárosból. Gyerekkoromból legalább is arra emlékszem, hogy ha nem nyaraltunk, ilyen jó időben akkor is kimentünk szabadnapon, hétvégén a környétegből a hegyek közé – sokszor Hűvösvölgybe, bár az nagy utazás volt az Egyetem tértől, ahol laktunk. Jólesett a hűsőbb levegő, és jó volt látni, hogy más családok és társaságok is kijöttek a frissen csapolt sör és a hozott szendvicsek, illetve a budai erdők vonzásának engedve. Most néhány hajdani képet mutatok a Hűvösvölgy körzetéből, ahol hat-nyolc jól működő, teltházias vendéglő is jelzi a környék akkori vonzerejét.

A Phöbus műterem fotója a kiránduló társaságról 1910-ből

Mindenekelőtt egy fotót mutatok be egy kiránduló társaságról, amelyben írók-költők és más vegyes foglalkozású emberek verődtek össze a hűvösvölgyi Nagyréten az 1910-es években. A képen láthatók érdekessége az öltözetük: polgári, „utcai” ruhák, pedig a notórius kirándulók akkor már bakancsos, hátizsákos, rövidnadrágos és túrabotos felszerelést hordtak.

Hűvösvölgyben

Annyit tudok a fotó hajdani tulajdonosától, hogy az ülő sorban balról a második hölgy Czóbel Minka, mögötte áll girardi-kalapban Babits Mihály.

Babitsról rengeteget tudunk és beszélünk, a költőnő azonban nagy rejtélye és

méltatlanul mellőzött alakja 20. századi irodalmunknak. Szepesi Attila Az anarcsi boszorkány – Czóbel Minka varázslásai című írásában a következőképp foglalta össze életútját: „Évekkel Ady költői forradalma előtt élt a Szabolcs megyei Anarcspusztán, a világ végén egy különös boszorkány. Egy istenáldotta költő, Czóbel Minka, irodalmunk egyik legnagyobb, legtitokzatosabb varázslója, akiről közvéleményünk láthatóan nem akart és ma sem akar tudomást venni. Megelőzte pedig a korát, több köze volt metafizikához, illanó sejtelmekhez és századvége-hangulathoz, mint bárki másnak.

Azon az áttörhetetlennek látszó falon, mely Arany János varázslatos világa és az

Ady között húzódik, s melyet évtizedekig hiába ostromoltak a magyar poéták, Czóbel Minka szabadon átvárt, mint egy test nélküli tündér, aki – ha neki úgy tetszik – szellemalakat ölt. Átvárt a falon, legalábbis átszellemült pillanataiban, mert kevés olyan költője volt valaha is a magyar Parnassusznak, aki egyenetlenebb életművet hagyott hátra, mint ő. Am ahhoz kétség nem férhet, hogy ez a testi valójában rút boszorkány, ez a sugallatai és spirituális színérzékelése szerinti nő-Verlaine olyan verszenéket hallott meg, és a magányos szellem olyan sóvárgását fogalmazta dalokká, az ezredvégi széttöredezetttségben is olyan misztikus áhítatú és démoni fényudvarú szavakat mondott ki, melyek ma is modernnek.”

A Balázs vendéglős család három generációja a főbejáratnál (amatőr fotó 1906-ból)

Történelmi elmélyedést – és grafológiai ismereteket – kívánna a fotó hátoldalán lévő ceruzás, jócskán elmosódott aláírások megfejtése. Az egyik aláíró *Herpy Sándor*, illetve a Herpy család több tagja is. *Herpy Arnold* (szintén aláíró) az 1937-ben már 120 éves fennállását ünneplő híres belvárosi órák cég tulajdonosa volt. A „jó órák boltja” néven ismert műhely 1817-től négy generáción át hirdette az alapos és pontos munka és a magas minőség filozófiáját, és ezzel vált a Belváros egyik legismertebb üzletévé (Petőfi Sándor utca 17.).

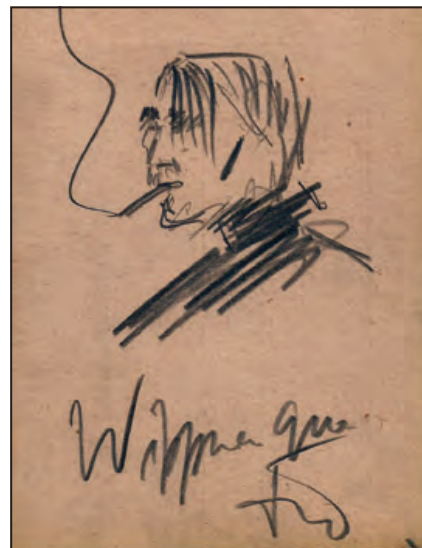
Hegyvidéken

A Hűvösvölgyet és környékét fémjelző számtalan kerthelyiség mindegyike megtelt egy-egy napfényes-kirándulós napon, a villamos százával szállította a Nagyrétre az embereket, családokat és baráti társaságokat, akik a mai vendéglő-

sők álmaiban szereplő mértékben lepték el a kecskelábú asztalokat és összecsukható székeket.

A Balázs család például panziót is építtetett a vendéglője mellé, amely így – oszt-rák mintára – nemcsak kiránduló, hanem nyaraló-üdülő helyként is vonzotta a budapestieket. Ismertségét nyilván az is segítette, hogy a villamos-végállomáshoz a legközelebb volt, s az akkor is elég hosszú, fárasztó utazás után az első felüdülési helyet biztosította a hideg, friss csapolt söre vágyóknak. Még jóval a villamos-korszak előtt alapította meg *Balázs Antal* a vendéglőt: 1800 körül. Száz évvel később, 1906-ban *ifjabb Balázs Antal* már büszkén állt ki a kapuba személyzetének legfontosabb tagjaival és családjával. A fotón az idős vendéglős mellett a 3. generációs Antal látható feleségével, sőt a 4. generációs is látszik – még édesanyja kezében.

Váradi Albert eredeti rajzai a Wippner vendéglőről (postai levelezőlapok, 1920.)

A Hűvösvölgy nevesebb vendéglátó helyei voltak még: *Schüller Gyula*, majd *János Hársfa* vendéglője a Hidegkúti út 84-ben; a *Holtzspach* nyaralótelep az Orvadászhoz címzett vendéglőjével, ahol a híres *Öreg Rácz Pali* zenekara játszott hétvégeken. A *Nemec* nők Bagolyvár Kioszkja a Mária Remetei út 54. alatt előkelőbb vendégeket is fogadott, akik saját vagy bérelt fogataikkal érkeztek ide a hétvégeken igen szép számban.

Sok kisebb büfé, vendéglő működött még a környéken sokszor változó tulajdonosokkal, de tartósan jó minőséggel.

Wippner Mihály, a virilista

A Hegyvidék nagyon sok jó hírű vendéglője közül még egyet emelünk ki, amely Máriaremetéhez kapcsolódott: *Wippner Mihályét*, a Remetéhez cégerezve. A hely és a család történetét szintem legjobban *dr. Czaga Viktória* főlevéltáros foglalta össze egyik helytörténeti előadásában.

„*Wippner Mihály, Hidegkút virilis polgára, ami annyi jelent, hogy vagyona révén a községi képviselőtestület tagja, tehát nem kell őt mególasztani. Minden jel szerint nem szegény ember: a Gasthaus zum Einsiedler – A Remetéhez címzett vendéglő és kávéház tulajdonosa. (...) A hírnévre jellemző, hogy Gundel Imre a nagyhírű vendéglőscsalád leszármazottja, aki megírta Budapest vendéglátásának történetét, Wippner Mihály vendéglőjét is számon tartotta, mint amelyik „rák és szárnyas ételeiről híres – és habos kávéjáról. (...) Vendéglőre az elegáns, úri társaságból került ki. Olyan vendéglő volt, ahol nem a tulajdonos otthonos kényelmét, hanem a vendég érdekeit nézték, s a hely eleganciáját a gyors és figyelmes kiszolgálás, a frakkos pincérek sora is emelte.*”

Vendége volt – többek között – Honthy Hanna, de az elegáns és szép Simon Böske is, aki az 1920-as években miss Magyarországon, majd miss Európa lett. (...) Egy korabeli fotót szemlélve az is kitérűnik, amiért kedvelt lehetett: a gesztenyefákkal övezett, hatalmas, árnyas kerthelyiség.

(...) A tulajdonos halála után özvegye vitte tovább a céget, majd jöttek a háborús esztendőik. Az 1943-ban bezárt vendéglő már nem nyerte vissza többé azt a funkcióját, hogy elegáns vendéglő és kávéháza legyen Pesthidegkútnak. A szovjet csapatok által istállónak, tankszerelőműhelynek használt, majd kocsmává lefokozott épületet a tulajdonos – baráti vagy elvtársi figyelemzetetésre – 1952-ben „önként” ajánlotta fel a magyar államnak. A II. kerület kultúrházat létesített benne.” (Megjelent a Hidegkúti Fókusz 2001. decemberi számának 14-16. oldalán.)

A szerző „elegáns, úri vendégekorról” beszélt, ezt igazolja egy amatőr(?) rajz-levelezőlap sorozat is a vendéglő és látogatói karikatúráival. Mindenek előtt Szabó Lőrinc portréja tűnt fel nekem, mely 1920-ban készült a Wippner vendéglőben. A rajzokat készítő grafikus (a szignóját elemző barátom szerint) Váradi Albert (Nagyvárad, 1896 – Párizs, 1925) lehetett, aki a Színházi Élet és a Képes Újság illusztrátora is volt. Byssz Róbert és Pólya Tibor kollégájaként, és karikatúrákon kívül – rövid életéhez mérten – nagyon sok színvonalas kottacímlepet és reklámgrafikát is készített.

A vendéglő utóéletéhez kapcsolódik egy fotó-képeslap 1941 júliusából, melynek felirata: „Wippner Mihály vendég-

Gulyás Party. Gálffy János a vendégek között – éppen édesanyját átkarolva (eredeti fotó 1984-ből – minden vendég kapott ilyen!)

Váradi Albert eredeti rajza a Wippner vendéglőről (postai levelezőlap, 1920.)

lője és kávéháza, Húvösvölgy, Telefon: Pesthidegkút 10.” A képen jól látható a hétvégi vendégáradatra felkészülten várakozó 12 fős személyzet és az öttagú cigányzenekar.

Utóhang

A klasszikus kérdés: „van-e élet a halál után?” Húvösvölgyre is igaz; az örök nosztalgizálásban úgy gondoljuk, hogy 100 évvel ezelőtt volt az „igazi”, a II. világháború után minden megszűnt, elsorvadt. A vélekedés ellenkezőjének bizonyítására felidézem a közelmúltat:

A II. világháború után valóban minden megváltozott, a budapestiek kirándulókedve is nagyon nehezen tért vissza. Ezért elsorvadtak a hegyvidéki vendéglők, az államosítással nagy részük megszűnt. A Balázs

vendéglő az állami vállalatnál még a 80-as évek végéig működött, azután leégett, és nem épült fel többé. A Húvösvölgy utolsó gasztronómiai szennációja szerintem a Gulyás Party volt, az Ibusz egyik legjövendelmesebb belföldi vállalkozása. 25 éven át működött napi 250–400 vendéget kiszolgálva! Ez fejenként 15, később 30 német márká bevételt jelentett a cégnek! Vendéglátás szempontjából a „feltaláló” Gálffy János, és ő volt a vendéglős is 25 éven keresztül.

János bűvészként szerepelt a legkülönbözőbb műsorokban a világ sok országában, főként a Fővárosi Nagycirkusz produkcióiban. Később porondmesterként működött, és ezt a gyakorlatát ültette át a Gulyás Party működtetésébe is.

Alapelve az volt, hogy „úgy bánok a vendégekkel, mintha otthon a saját barátaimat fogadnám”. A villamos végállomástól mintegy két-háromszáz méterre lévő egység (akkori címén Vörös hadsereg útja 215.) naponta 6–8 kiránduló buszt és külföldi csoportot fogadott. A külföldi vendégek nagyon jól érezték magukat, egyrészt a jó minőségű gulyás és a remek borok miatt, melyekből annyit fogyaszthattak, amennyit akartak; másrészt azért, mert János minden egyes társasághoz a saját nyelven beszélt pár mondatot, természetesen angolul, németül, franciául, továbbá a különböző arab nyelvjárásoktól, a finneken és észteken túl a japánokig és brazilokig mindenkire!

A rendezvényt a hivatalos kultúra-bajnok újságírók lenézték, szidták, giccsnek tartották. De sem a szolgáltatásaiban, sem anyagi eredményeiben, sem az elégedett és sokszor visszatérő vendégeiben a mai napig senki sem tudta felülmúlni...●

A képek forrása a szerző gyűjteménye.